

ES Giminaičių - globėjų projektas

Pamirštos šeimos – poreikių įvertinimas

ES Giminaičių - globėjų projektas

Pamirštos šeimos – poreikių įvertinimas

Giminaičių globėjų ir vaikų, kuriuos jie globoja, poreikių suvokimas yra esminė ES giminaičių globėjų projekto dalis. Šioje ataskaitoje pateikiama šios grupės poreikių apžvalga, paremta interviu su daugiau kaip 180 globėjų iš 7 Europos šalių. Ataskaitoje pateiktomis išvadomis pasinaudos projekto partneriai, kurdami priemonės, skirtas globojamų vaikų ir jaunuolių apsaugojimui nuo galimos narkotikų žalos.

Mentor UK

www.eukinshipcarers.eu

ES giminaičių globėjų projektui vadovauja „Mentor UK“, kuri gavo finansavimą iš Europos Sąjungos pagal Visuomenės sveikatos programą.

„Mentor UK“

„Mentor UK“ yra registruota Jungtinės Karalystės labdaros organizacija. Dirbdama kartu su tarptautiniais „Mentor“ šeimos partneriais, ji dalijasi ta pačia misija. „Mentor Foundation“ sutelkia dėmesį į narkotikų vartojimo prevenciją – kuomet stengiamasi pagerinti vaikų ir jaunuolių sveikatą, gerovę bei sumažinti jų gyvenimams daromą žalą. „Mentor“ siekia padėti veiksmingai pasinaudoti žmogiškaisiais, finansiniais ir intelektualiaisiais ištekliais, kad būtų pasiekti šios organizacijos tikslai.

Labdaros fondo registracijos Nr. 1112339

Įmonės registracijos Nr. 5609241

VYKDYMO SANTRAUKA

„Aš labai trokštu, kad mano anūkė užaugtų ir taptų gražia, protinga jauna moterimi, turinčia tiek daug galimybių savo rankose: ji to nusipelnė po tokio gyvenimo, kokį turėjo iki šiol.“ **Globėja iš Jungtinės Karalystės**

ES Giminaičių globėjų projekto partneriai

- Belgija – „De Sleutel“
- Italija – „Regionne Abruzzo“
- Lietuva – „Mentor Lietuva“
- Romunija – „Holt Romania“
- Ispanija – Navaros universitetas
- Švedija – „Mentor Sweden“
- Jungtinė Karalystė – „Mentor UK“

Ši ataskaita – tai kiekvieno partnerio, dalyvaujančio ES giminaičių globėjų projekte, ataskaitų sintezė. Projektu siekiama pagerinti prevencinių programų, nukreiptų į giminaičių globojamus vaikus ir jaunuolius, kokybę, ir taip apsaugoti labiausiai pažeidžiamus vaikus ir jaunuolius nuo alkoholio ir narkotikų vartojimo pasekmių.

Projektui, kuris gavo Europos Sąjungos finansavimą pagal Visuomenės sveikatos programą, vadovauja „Mentor UK“.

Per pastaruosius metus mūsų projekto komanda kalbėjosi su giminaičių globėjais iš 7 valstybių, kuriose mes vykdomė projektą. Visi globėjai rūpinosi vaikais ar paaugliais, kadangi jų tėvai turėjo problemų, susijusių su alkoholio ar narkotikų vartojimu, ir toliau nebegalėjo patys pasirūpinti savo vaikais.

Mes kalbėjome su 183 globėjais, klausėme apie jų gyvenimą ir gyvenimą vaikų, kuriuos jie globojo. 115 iš mūsų apklaustųjų buvo močiutės, 35 tetos, 13 senelių ir 8 dėdės, 4 buvo vyresnieji broliai ar seserys ir, galiausiai, mes taip pat pasikalbėjome su 8 kitais giminaičiais, įskaitant 2 senelių tetomis.

Norėtumėme išreikšti savo padėką visiems, kurie paaukojo savo laiką, kad pasikalbėtų su mumis apie savo situaciją. Dažnai jiems reikėjo prisiminti labai skausmingą patirtį ir jausmus tikintis, kad jų balsą mes perduosime platesnei auditorijai bei ateityje galėsime padėti giminaičių globėjams ir vaikams, kuriuos jie globoja.

Panašumai

Pravesdami pokalbius, nustatėme, jog tarp 7 valstybių, kuriose mes dirbome – Belgijoje, Italijoje, Lietuvoje, Rumunijoje, Ispanijoje, Švedijoje ir Jungtinėje Karalystėje, yra daug panašumų. Globėjai mums pasakojo:

- Tapimas globėju sukelia stresą, globėjai ir vaikai sielvartauja ir nėra tikri dėl savo ateities.
- Dažnai globėjų finansinė padėtis pablogėja dėl jų sprendimo tapti globėju; kai kurie priėmė sprendimus išeiti iš darbo, kad galėtų prižiūrėti vaikus, kiti suprato, kad jiems reikia grįžti į darbą, kad galėtų pragyventi.
- Dažnai atrodo, kad nėra jokio pasirinkimo, ar tapti globėju; globėjai pasakojo, kad jie jautė pareigą, o kai kurie pasakojo, kad jautė aplinkybių ar kitų šeimos narių spaudimą prisiimti šį vaidmenį.
- Globėjai užmiršta apie savo pačių sveikatą ir gerovę, besirūpindami vaikų poreikiais.
- Nukenčia globėjų santykiai su kitais suaugusiais; jiems nebelieka laiko ar pinigų palaikyti savo draugystę su kitais suaugusiais, bei jie gėdijasi to, ką jų šeimoms teko išgyventi.
- Kartais specialistai atrodo labai mėgstantys nurodinėti ir beširdžiai.

Globėjai taip pat kalbėjo apie savo lūkesčius ir susirūpinimą dėl vaikų, kuriais jie rūpinasi. Jie sakė, kad:

- Vaikai turi gilių emocinių poreikių dėl to, ką jiems teko patirti.
- Jie nori sugebėti suteikti vaikams kuo normalesnę vaikystę, kiek tai įmanoma.
- Globėjai išreiškė susirūpinimą dėl gebėjimo padėti vaikams su jų mokslais; jie jaučia, kad mokomieji dalykai labai pajudėjo į priekį lyginant su jų laikais.
- Dauguma globėjų buvo susirūpinę dėl vaidmens, kurį alkoholis ir narkotikai gali suvaidinti vaikų gyvenime; jie norėtų daugiau švietėjiškų paskaitų apie alkoholį ir narkotikus, bei priemonių, kurios padėtų vaikams išvengti pavojaus, kurį gali sukelti narkotikai.
- Vaikams augant, susirūpinimą kelia jų elgesys; globėjai išreiškė norą sugebėti pritaikyti strategijas, kurios leistų jaunuoliams valdyti savo pyktį.

Skirtumai

Skirtingose valstybėse narkotinės medžiagos, kurios kelia didžiausią susirūpinimą, yra skirtingos. Tačiau daugelyje daugiausia jų kelia alkoholis.

Tai, kaip skirtingai įvairios valstybės reaguoja į gyvenimo sąlygas, turi didžiulę įtaką tam, kokios sudėties yra šeima, ir ar vaikai vis dar bendrauja su tėvais, kurie piktnaudžiauja alkoholiu ar narkotikais.

Ne visi mūsų apklaustieji globėjai turėjo materialių poreikių, nors tai ir nestebina, atsižvelgiant į valstybių, kuriose mes dirbome, diapazoną, tačiau, ten, kur tokie poreikiai atsirasdavo, dažnai giminaičių globėjai patekdavo į sunkią situaciją, ir dažnai jausdavosi, kad jų padėtis yra blogesnė, nei kitų globėjų.

Skirtingos šalys turi skirtingą požiūrį į vaikų auklėjimą ir jaunuolių elgesį. Valstybėje, kuri turėjo didžiausių problemų, pasirodo, vyravo griežčiausias autoritarinis vaikų auklėjimo stilius.

Tai, ką supratome

Iš šių apklausų labai daug sužinojome apie giminaičių globėjų ir jų globojamų vaikų poreikius. Mūsų atlikta apklausos analizė suteikia puikų pagrindą kitam projekto etapui, kai bus išbandomos priemonės, kurios, kaip mes tikimės, padės patenkinti kai kuriuos mūsų nustatytus poreikius.

Kita vertus, akivaizdu, jog kai kurių mūsų atskleistų poreikių nebus įmanoma patenkinti tokio tipo projektu. Šioms problemoms pripažinti ir spręsti prireiks politikų ir politikos formuotojų valios. Tikimės, kad jie išklausys, kas bandoma pasakyti šia ataskaita, ir suras būdų, kaip spręsti iškeltas problemas.

ĮŽANGA

Apie projektą

ES giminaičių globėjų projekto tikslas - pagerinti prevencinių programų, kurių dėmesys yra telkiamas į giminaičių globojamus vaikus ir jaunuolius, kokybę, ir taip apsaugoti labiausiai pažeidžiamus vaikus bei jaunuolius nuo alkoholio ir narkotikų vartojimo pasekmių.

Kai vaikai negali būti globojami savo tėvų dėl narkotikų ir alkoholio problemų, dažnai įsiterpia kiti šeimos nariai. Įrodyta, kad kai šeimos nariai tampa globėjais, jie gali sumažinti pavojų vaikams, galintiems susidurti su tokiomis pat problemomis, kaip ir jų tėvai.

Visoje Europoje yra šimtai tūkstančių vaikų ir jaunuolių, kuriuos globoja šeimos nariai, nes jų tėvai turi alkoholio ir narkotikų vartojimo problemų. Kartais šiuos santykius sankcionuoja teismai ar remia socialinė tarnyba. Tačiau labai dažnai seneliai, dėdės, tetos ir vyresni broliai ar seserys prisiima šias pareigas neoficialiai.

ES giminaičių globėjų projektas veikia 7 šalyse – Belgijoje, Italijoje, Lietuvoje, Rumunijoje, Ispanijoje, Švedijoje ir Jungtinėje Karalystėje – kad patenkintų šeimų, kuriose giminaičiai globoja vaikus, nes jų tėvai turi problemų dėl alkoholio ir narkotikų, reikmes.

Projektą koordinuoja „Mentor UK“, pagrindinė alkoholio ir narkotikų prevencijos labdaros organizacija vaikams ir jaunuoliams Jungtinėje Karalystėje.

Apie ataskaitą

Projektas pradėtas nuo pagrindinio dalyko, kad turime suprasti giminaičių globėjų ir jų globojamų vaikų ir jaunuolių poreikius. Praėjusius metus projekto partneriai praleido kalbėdami su globėjais apie jų patirtį ir poreikius, kuriuos turi jie ir jų globojami vaikai.

Šioje ataskaitoje bendrai bus pateikta tai, kas mums buvo pasakyta, ir kas padės mums sukurti priemones, dėl kurių mes galėsime būti įsitikinę, kad jos tikrai reikalingos giminaičių globėjams.

Mes pripažįstame, kad giminaičių globėjų patirtis ir poreikiai vienoje Europos dalyje ne visada atitinka poreikius ir patirtį kitose šalyse. Nepaisant to, mes manome, kad yra daugybė bendrų temų, apie kurias mums buvo pasakyta, ir tikime, kad globėjai atpažins skausmą ir sunkumus, kuriuos kiti patyrė tokiose pat situacijose.

PAGRINDAS

Kiekvienos bendradarbiaujančios valstybės situacija yra neišvengiamai skirtinga; jos turi skirtingas teises ir politines sistemas, giminaičių globos politika yra daugiau ar mažiau išvystyta, o narkotikų vartojimo problemos skirtingose valstybėse narėse yra taip pat skirtingos.

Belgija

Šioje valstybėje nėra jokių įstatymų ar nuostatų, kurios konkrečiai būtų nukreiptos į giminaičių globą ir narkomaniją. Ir mes taip pat nežinome jokių programų, kurios padėtų seneliams ar kitiems šeimos nariams, kurie globoja priklausomybę turinčių tėvų vaikus. 2007 metais Federalinė vyriausybė finansavo tris projektus, skirtus priklausomybę turinčių tėvų vaikams. Šie projektai buvo skirti padėti priklausomybę turinčių tėvų vaikams suprasti ir spręsti tėvų priklausomybės problemas bei susidoroti su to pasekmėmis šeimai.

Belgijoje nėra konkrečios globėjų organizacijos ar tinklo, todėl yra labai sunku nustatyti tikslų globėjų skaičių.

Italija

Nacionalinė narkotikų prevencijos strategija Italijoje pripažįsta giminaičių globėjus kaip atskirą grupę, tačiau nėra nacionalinio jų paramos tinklo.

Lietuva

Giminaičių globa Lietuvoje yra plačiai paplitusi; 55% Vilniuje, Lietuvos sostinėje, globojamų vaikų yra paskirti giminaičių globai, lyginant su 36% vaikų, kurie gyvena vaikų namuose, ir 9% vaikų, kurie yra apgyvendinti su kitais globėjais ne giminaičiais.

Rumunija

Rumunija yra buvusi komunistinė valstybė, neseniai tapusi Europos Sąjungos nare, ir išgyvena pereinamąjį laikotarpį. Sveikatos Ministerija apskaičiavo, kad 10% visų gyventojų yra priklausomi nuo alkoholio. Priklausomybė nuo neteisėtų narkotinių medžiagų yra ne toks dažnas reiškinys.

Ispanija

Ispanijos konstitucijoje teigiama, kad socialinė gerovė yra regioninės valdžios reikalas. Ispanijoje yra 17 regionų bei du savarankiški miestai Ceuta ir Melila.

Šiuo metu Ispanijos narkotikų prevencijos strategijoje giminaičių globėjų poreikiai nėra pripažįstami.

Švedija

Švedijoje socialinės rūpybos sistema rūpinasi vaikų interesais, kai šiems to reikia. Kai vaikai privalo būti apgyvendinti už tėvų namų ribų, socialinė tarnyba visada pirmiausiai patikrina, ar vaiku galėtų pasirūpinti giminaitis ar kitas vaikui artimas asmuo.

2008 m. duomenimis 16,200 vaikų buvo paskirta globa, iš kurių, kaip paskaičiuota, 9-16 % yra globojami giminaičių.

Jungtinė Karalystė

Socialinė globa yra decentralizuotos politikos problema pagal Jungtinės Karalystės įstatymus. Pagrindinis „Mentor UK“ projekto dėmesys buvo sutelktas į Škotiją, kur apytiksliai yra 1,600 vaikų, atiduotų giminaičių globai. Per septynerius metus vaikų apgyvendinimas su giminaičiais ir draugais išaugo 91%.

ĮTRAUKIMO METODIKA

Siekiant įvertinti giminaičių globėjų ir jų globojamų vaikų poreikius, projekto metu buvo tikimasi sutelkti 210 globėjų. Mes pripažinome įtraukimo riziką plėtojant šį projektą ir sakėme:

„Mentor UK“ supranta, kad gali būti ir taip, jog giminaičių globėjai nenori būti atpažinti ir yra sunkiai pasiekiami. „Senelių“ projektas ir nacionaliniai bei tarptautiniai tyrimai rodo, kad giminaičių globėjų skaičius yra didelis (nors nėra tikslų duomenų) ir kad jie dažnai nesulaukia jokios paramos.

Planuodami projektą tikėjomės, kad įgyvendinant šį aspektą, projekte dalyvaujančių valstybių pareigūnai sugebės įtraukti dalyvius per egzistuojančius tinklus, žiniasklaidą, susisiekdami su tikėjimo grupėmis, bendruomenių centrais, ligoninėmis ir socialinės tarnybos skyriais.

Iš partnerių organizacijų sužinojome, kad sėkmingiausiai dalyviai įtraukti per egzistuojančius tinklus ir socialines tarnybas. Pavyzdžiui, „Mentor Švedija“ sukūrė projekto svarbą išryškinantį lankstinuką ir išplatino jį socialinės tarnybos skyriuose; po to telefonu skambino sužinoti, ar buvo susidomėta projektu.

„Mentor UK“ sukūrė partnerystę su šeimos paslaugų labdaros organizacija Škotijoje „Circle Scotland“ bei užmezgė ryšius su kitomis organizacijomis visoje Škotijoje, kurios tiesiogiai dirbo su giminaičių globėjais.

Tuomet mes susisiekėme su globėjais individualiai ir išdėstėme jiems projekto tikslus, pasakėme, ko konkrečiai mums iš jų reikės. Iš pat pradžių ir viso proceso metu visi globėjai buvo skatinami ir puikiai žinojo savo vaidmenį.

Rumunijoje ir Italijoje globėjai buvo pritraukiami susisiekiant su jais tiesiogiai. „Holt Romania“ sakė:

Remdamiesi didele „Holt“ patirtimi Rumunijoje (daugiau kaip 15 metų darbas stengiantis išsaugoti šeimas ir konsultuojant krizių metu), mes nusprendėme surasti giminaičių globėjų atvejus iš savo pačių turėtos duomenų bazės.

Įtraukimo kliūtys

Beveik visose dalyvaujančiose šalyse įtraukimo procesas užtruko ilgiau nei buvo tikėtasi. Dauguma pranešė apie savo strategijų nesėkmes; pavyzdžiui, tais atvejais, kai buvo naudojamos žiniasklaida, šis metodas nepasiteisino bandant į projektą pritraukti naujų narių.

Taip pat reikėtų pažymėti, kad du partneriai, bandydami pritraukti globėjų, šiame projekto etape susidūrė su didelėmis problemomis. Navaros universitetui 2008 m. spalio mėnesį teko patirti teroristų išpuolį, kurio metu buvo sužeisti 27 žmonės ir dar 250 žmonių buvo gydomi dėl kvėpavimo problemų. Laimei, nežuvo nei vienas žmogus. Tačiau su projektu dirbę žmonės turėjo pasirūpinti sužeistaisiais.

„Mentor Švedija“ prie projekto prisijungė vėlai – 2008 m. rugsėjo mėnesį, po to, kai ankstesnis partneris nebegalėjo dalyvauti projekte. Tai reiškė, kad „Mentor Švedija“ laikas ieškoti ir įtraukti giminaičių globėjus sutrumpėjo.

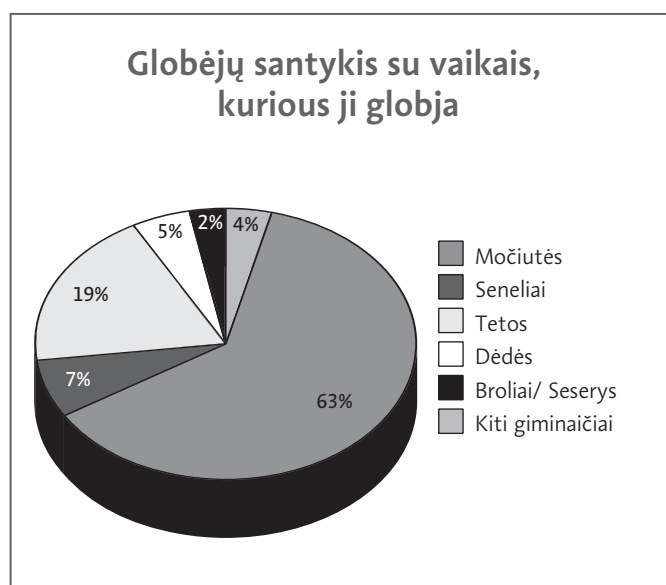
Partneriai minėjo, kad neturint etikos komiteto leidimo projektui, smarkiai pasunkėjo partnerystę su statutinėmis institucijomis plėtra. Pavyzdžiui, Belgijos partneris „De Sleutel“ pranešė, kad 2 agentūros negalėjo padėti projektui būtent dėl to.

ĮTRAUKIMO REZULTATAI

Projektu buvo siekiama įtraukti 210 globėjų iš visų valstybių partnerių, tačiau įtraukimofazės pabaigoje buvo pritraukti 183 globėjai (žr. lentelę dešinėje).

Nors ir šiek tiek liūdna, kad nepavyko pasiekti tikslo, tačiau kiekvienas partneris sugebėjo apklausti pakankamai globėjų, kad būtų galima įvertinti globėjų 7 valstybėse, kuriose vykdomas projektas, poreikius.

Literatūros apžvalga teigia, kad didžioji dauguma giminaičių globėjų yra močiutės, o mes tai nustatėme pagal globėjus, kuriuos pavyko pritraukti. Kaip matyti iš grafiko, 63% apklaustų globėjų buvo močiutės.

Tačiau, čia taip pat būta nukrypimų. Pavyzdžiui, Ispanijoje mes kalbėjome su dvigubai didesniu skaičiumi tetų ir dėdžių lyginant su seneliais globėjais, o Švedijoje jų buvo netgi tris kartus daugiau.

Vystydami projektą mes buvome įsipareigoję pabandyti išgirsti etninių mažumų giminaičių globėjų nuomonę, kadangi mes pripažįstame, jog paprastai bendruomenėms patenkinti mažumų poreikius būna labai sunku.

Dėl šio įsipareigojimo 12,5 procento apklausoje dalyvavusių giminaičių globėjų buvo iš etninių mažumų grupių.

VALSTYBĖ	PRITRAUKTŲ GLOBĖJŲ SKAIČIUS
Belgija	18
Italija	35
Lietuva	30
Rumunija	32
Ispanija	21
Švedija	17
Jungtinė Karalystė	30

Globėjai

Tapimas giminaičių globėju yra labai įtemptas procesas. Globėjai ir jų globojami vaikai siejasi, yra sutrikę ir nepasirengę tam, kas vyksta.

Net ir tuomet, kai pradinis šokas išgyvenamas, globėjams ir vaikams patiria tokių poreikių, kurių, atrodo, statutinės tarnybos dažnai, negali patenkinti.

Materialiniai poreikiai

Ne visi globėjai mano, kad jiems ko nors trūksta materialiai, pavyzdžiui, „Mentor Švedija“ teigia:

Kai vykdėme apklausas, buvau nustebęs, kad, rodėsi, niekas neturėjo jokių ekonominių ar materialinių problemų. Kai kurie globėjai paminėjo pinigų problemą, tačiau ji nebuvo pati svarbiausia.

Tačiau taip nebuvo daugelyje kitų valstybių, kuriose mes dirbome. Daugeliu atvejų globėjai teigė, kad jų finansinė padėtis tapus globėjais žymiai pablogėjo, ir daugeliu atvejų ji buvo lyginama su globėju, kurie nėra giminaičiai, padėtimi.

Mes sužinojome, kad globėjai priimdavo sprendimą įsidarbinti (arba išeiti iš darbo) būtent dėl to, kad tapo globėjais.

„Mes negauname pašalpų ir esame priversti dirbti tam, kad galėtume išpildyti mažus norus (nupirkti šokoladą ar sausainių), dalykus, kurie yra įprasti kitiems vaikams,

IŠVADOS

„Vaikų paėmimas iš tėvų ir perdavimas senelių globai yra labai sunki ir ilga procedūra. Mums būtų lengviau, jei būtų lankstinukas, kuriame būtų apibūdinta ši procedūra ir pateikta specialistų parama, vietoje negalėjimo nieko padaryti ir netikėtumų. Dabar imantis tokių veiksmų išievojama mūsų energija ir emociškai tai yra labai sunku.“ **Globėja iš Belgijos**

tačiau sunkiai prieinami šiems berniukams.”

Globėja iš Rumunijos

Globėjai ne tik išsakė mintis, jog yra priversti grįžti į darbą, bet taip pat yra sunerimę dėl to, kad negalės suteikti tinkamos pagalbos globojamiems vaikams, jei ir toliau dirbs.

„Aš paprasčiausiai negalėjau jos vėl palikti, kaip tai padarė jos motina. Aš turėjau būti su ja ir padėti pajusti, jog ji yra namuose ir yra šeimos dalis... Aš praleidau tiek daug darbo dienų, tai nebuvo sąžininga mano darbdavio atžvilgiu“.

Globėja iš Jungtinės Karalystės

Globėjai, patiriantys problemų dėl materialių poreikių ir turintys priimti sunkius sprendimus dėl ekonominės veiklos, išsakė mums, kaip sunku tuos poreikius patenkinti. Tai yra problemos, susijusios su būsto poreikiais (globėjai dažnai kalbėjo apie tai, kad namai – perpildyti), gebėjimu nupirkti žaislų, drabužių ir kitų vartotojiškų prekių bei suteikti paslaugas, kurios yra prieinamos kitiems neglobojamiems vaikams.

„Kino teatras ar plaukimo baseinas mums yra per brangu, ypač kai turiu dar tris savo vaikus. Aš taip blogai jaučiuosi, kad jie nieko negauna ir atrodo kaip valkatos, bet ką man daryti?“

Globėja iš Jungtinės Karalystės

„Mes neturime skalbimo mašinos – taip sunku skalbti vaikų rūbelius rankomis; vaikams reikia kompiuterio, nes visi kiti vaikai bendruomenėje juos turi.“

Globėja iš Rumunijos

Reikėtų paminėti tai, kad ten, kur poreikiai yra patenkinami, gali atsirasti nenumatytų aplinkybių; perkėlimas į kitus namus reiškia, kad gali tekti išsikraustyti ir iš vietovės, kur globėjai gyveno ilgą laiką, o dėl to gali atsirasti papildomų išlaidų, kurios turi būti padengtos iš jau nusistovėjusių pajamų.

„Kadangi namas yra didesnis, sunaudojame daugiau dujų ir elektros jam apšildyti, todėl mano pinigai „išlekia pro kaminą“ kiekvieną mėnesį.“

Globėja iš Jungtinės Karalystės

Persikraustymas taip pat gali reikšti, kad vaikai turės pakeisti mokyklą, dėl to draugus gali prarasti ir globėjai, ir vaikai.

Socialiniai poreikiai

Daugelis globėjų sakė, kad tapimo globėju procesas smarkiai apribojo jų pačių socialinį gyvenimą; jie teigė, kad dėl susirūpinimo vaikų gerove jiems teko investuoti į jų poreikių tenkinimą savo pačių gerovės sąskaita.

„Praėjo jau labai daug laiko, kai paskutinį kartą buvau kur nors išėjusi. Aš esu vieniša... mano anūkai yra mano draugai.“ **Globėja iš Lietuvos**

Globėjai išreiškia suprantamą troškimą kompensuoti stabilumo trūkumą, kurį patyrė vaikai, gyvendami su savo tėvais, tačiau, pasirodo, tai dažnai daroma jų pačių gerovės sąskaita.

„Tai visiškai nauja situacija, su kuria tau reikia susidoroti, ir kuri priverčia tave išsigąsti bei sukelti nepakankamumo jausmą“.

Globėja iš Jungtinės Karalystės

Globėjai projekto metu kalbėjo apie jaučiamą gėdą dėl nuo narkotikų priklausomų tėvų elgesio arba dėl to, kad tenka susidurti su įstatyminėmis institucijomis.

Kaip giminaičiu besirūpinantis globėjas, jauti gėdą. Žmonės žiūri į tave kitaip, lyg kažkas būtų negerai su tavimi ar tavo šeima. Žmonės tampa labai smalsūs.

Globėja iš Švedijos

Daug kartų globėjai kalbėjo apie santykius, kuriuos jie turėjo su kitais šeimos nariais. Kai kurie iš jų buvo teigiami:

„Visa šeima padeda rūpintis mergaite. Ji greitai taps septyniolikmete, ji yra graži ir vyrams ji patinka. Aš paprašiau savo dukters pasikalbėti su ja apie santykius su berniukais. Jos panašaus amžiaus ir dėl to kalbėtis joms būna lengviau.“ **Globėja iš Lietuvos**

„Paramą gavome iš abiejų šeimų. Patirtis buvo labai naudinga.“ **Globėja iš Ispanijos**

Tačiau globėjai taip pat teigia, jog tapus globėjais gali atsirasti įtampa. Kai kurie mano, kad šeimos nariai nesuteikė jiems labai daug pasirinkimo laisvės, ar tapti globėju. Tuo tarpu, kai kurie seneliai kalbėjo apie tai, kad kiti šeimos nariai privertė juos jaustis nepatogiai; buvo ir nepasitenkinimo išraiškų, jog jie nelabai domisi kitais vaikais šeimoje.

Sveikatos poreikiai

„Labai pavargus ir kartais net nesinori gyventi“.
Globėja iš Lietuvos

Pasirodo, dauguma globėjų jaučia, jog jų pačių fizinė ir psichinė sveikata pablogėjo dėl to, jog jie tapo globėjais. Tačiau jie nenori savo poreikiams suteikti pirmenybės globojamų vaikų poreikių atžvilgiu.

„Aš net neturiu laiko pagalvoti apie savo sveikatą.“
Globėja iš Lietuvos

Psichinės sveikatos problemos sukelia gėdos, tačiau globėjai pripažino stresą, kurį gali sukelti vaikų globa. „Mentor Švedija“ atliktame poreikių vertinime tai apibūdinama taip:

Didelė problema yra emocinis nuovargis, kuris atsiranda, kai artimas giminaitis negali susitvarkyti su savo vaikais dėl narkotikų problemų, ir kai kiti giminaičiai turi prisiimti globą. Giminaičių globa sukelia kitokių problemų, nei tos, kurios kiltų, jei žmogus nepriklausytų šeimai. Jaučiama neapykanta, gėda, kaltė, kaltinimas ir meilė. Šie jausmai labai stiprūs ir jie yra susimaišę, o tai tik dar labiau viską apsunkina. Globėjams būna labai sunku kalbėti apie tai su kitais šeimos nariais ir netgi dar sunkiau su tuo asmeniu, kuris „apleido“ savo vaiką. Kai kurie globėjai teigia, jog jie jaučia spaudimą iš artimųjų, kad jie „privalo“ prisiimti vaiko globą, taigi tampa labai sunku pasakyti „NE“.

Daugelis globėjų išreiškė troškimą turėti galimybę pasikalbėti apie savo gyvenimo problemas su savo bendraamžiais arba su kažkuo, kas galėtų suprasti, ką jie patiria.

Kiekvienam reikia pasikalbėti su kažkuo šia delikačia tema. **Globėja iš Rumunijos**

„Šiandien čia atėjau jausdamas, kad noriu pasiduoti, o dabar, kai susitikau su šiais žmonėmis, turiu viltį, kad viskas pasikeis.“ **Globėjas iš Jungtinės Karalystės**

Santykiai su specialistais

Globėjų santykiai su socialinės rūpybos tarnybomis dažnai būna nelengvi, daug globėjų išreiškė liūdesį dėl to, kaip su jais buvo elgiamasi.

„Aš turėjau tris socialines darbuotojas – studentes ir man aišku, jog jos visiškai nesupranta, apie ką aš kalbu... Aš vis turiu pasakoti savo istoriją iš naujo kiekvienai iš jų, kadangi, atrodo, jos nieko nepasižymi ir nėra jokių užrašų apie mano bylą!“

Globėja iš Jungtinės Karalystės

„Jie priverčia tave jaustis tokia kvaila, ir kartais aš sutinku su tuo, ką jie sako, tik tam, kad susitikimas ir viskas kuo greičiau pasibaigtų.“

Globėja iš Jungtinės Karalystės

Globėjai iš Lietuvos, pasirodo, nenori pripažinti, jog jiems ko nors reikia, ir šios valstybės poreikių analizės ataskaitoje teigiama:

Galima manyti, kad globėjai bijojo nurodyti, jog jiems reikalinga pagalba iš valstybės, kadangi tai galėtų reikšti, jog jie nesugeba tinkamai atlikti savo pareigų.

Italijoje globėjai nenorėjo pasirašyti sutarties dėl šio projekto, tuo atveju, jei valstybės tarnautojai pradėtų į juos kitaip žiūrėti, ir kaip paaiškėja iš poreikių vertinimo analizės, jie nesijaučia išklausti valdžios institucijų:

Akivaizdu, jog šeimos yra sužavėtos galimybe nurodyti savo poreikius ir pateikti prašymus, kadangi jie nėra pratę gauti dėmesio.

Tuo tarpu Švedijoje globėjai jautėsi pažeminti biurokratijos, kai buvo kalbama apie jų poreikių patenkinimą.

Socialinės tarnybos struktūra byloja apie valdžią. Daugelis giminaičių globėjų kalbėjo apie kaltės struktūrą, biologiniai tėvai nesugebėjo atlikti savo tėvų vaidmens, todėl jis yra perduodamas giminaičių globėjams. Kiekvieną savo gyvenimo minutę jie jaučiasi kruopščiai tyrinėjami. Tai sukuria nepilnavertiškumo kompleksą bei sukelia jausmą, kad turi maldauti pinigų ar pagalbos. Tai nesveika struktūra.

Vaikų poreikiai

„Aš niekada jai nepasakysiu, kad ji yra kitokia, kadangi aš stengiausi užauginti ją kuo normalesnėje ir mylinčioje aplinkoje. Tačiau tiesa ta, kad ji kitokia: ji negyvena laiminguose namuose su savo mama ir tėčiu, ji gyvena su močiute. Jos mama narkomanė, o jos tėtis nieko vertas nevykėlis, kuriam ji nerūpi.“

Globėja iš Jungtinės Karalystės

Švietimas

Kai kurie šiame projekte apklausti globėjai sakė, jog jie jaučiasi taip, lyg nesugebėtų suprasti bendrojo mokslo, kurį gauna vaikai.

„Mes niekada neturėjome tokių dalykų pradinėje mokykloje, kokių jie yra mokomi dabar. Todėl tampa labai sunku padėti savo anūkui paruošti namų darbus.“

Globėja iš Belgijos

Globėjai taip pat išreiškė susirūpinimą dėl mokyklos nelankymo ir vaikų elgesio mokykloje.

„Aš tikrai bijau, kai jis pradės eiti į vidurinę mokyklą, jį labai lengva palenkti, ir kai jis bandys susirasti naujų draugų, aš labai bijau pagalvoti, ką jis gali padaryti, kad būtų priimtas.“

Globėja iš Jungtinės Karalystės

„Problemos prasidėjo, kai jai suėjo 11-12 metų. Jau 12 metų ji pradėjo bėgti iš pamokų ir susidėjo su bloga kompanija.“

Globėja iš Lietuvos

Informacija apie alkoholį ir narkotikus

„Mums reikėtų pagalbos kalbant apie piktnaudžiavimą narkotikais nekaltinant tėvų.“

Globėja iš Belgijos

Daugelis globėjų išreiškė savo susirūpinimą, kad vaikai, kuriuos jie globoja yra labai pažeidžiami narkotikų ir alkoholio problemų atžvilgiu. Jie kalbėjo apie tai, jog norėtų apsaugoti nuo to vaikus, ir dauguma išreiškė troškimą, kad juos kuo geriau informuotų kaip globėjus apie alkoholio ir narkotikų vartojimo problemas.

Seneliai sako, kad jie nori daugiau informacijos, kad galėtų pradėti kalbėtis su savo anūkais. Mūsų apklausti globėjai teigia, jog jie norėtų turėti priėjimą prie tų šaltinių, kurie suteiktų tėvams ir seneliams nemokamą informaciją bei priemones, kaip šviesti savo vaikus ir anūkus apie narkotikų ir alkoholio pavojų.

Poreikių vertinimo ataskaita – Italija

Tačiau kiti mano, kad mokyklos turi suteikti atitinkamą informaciją apie šias problemas.

„Galbūt mokyklos padėtų, parodydamos vaizdo įrašus, interviu ar pravesdamos paskaitas apie žalą.“

Globėja iš Lietuvos

Elgesys

„Jiems reikia meilės, atsidavimo, priežiūros 24 valandas per parą. Jiems trūko meilės iš tėvo ir motinos. Dabar jiems reikia daugiau dėmesio, kuris kompensuotų tuos trūkumus“ **Globėja iš Ispanijos**

Giminaičių globėjai supranta, kad jų globojami vaikai yra labai pažeidžiami, tačiau jie taip pat jaudinasi, ar tas pažeidžiamumas neprivers jų rizikuoti, dėl ko globėjai jaučiasi labai nejaukiai.

„Man baisu, kadangi mergaitė rūko (...) kelis kartus negrįžo namo laiku.“ **Globėja iš Lietuvos**

Daugelis globėjų išreiškė susirūpinimą dėl jų globojamų vaikų elgesio bei jų gebėjimo valdyti tą elgesį.

„Jo sesuo atvyksta jo aplankyti kiekvienų atostogų metu, tačiau jo elgesys pasikeičia likus 2 dienoms iki jos išvykimo. Jis ją muša ir šaukia ant jos, tačiau kai ji jau išeina, jis griebia ją ir verkia, nes nenori, kad ji išvyktų, tai žeidžia mano širdį.“ **Globėja iš Jungtinės Karalystės**

Kai kurie tėvai, pasirodo, pateisina autoritarinį vaikų auklėjimo stilių, tačiau jie pripažino, kad šie metodai nėra tokie veiksmingi, kaip jie norėtų.

„Aš nukirpau jos plaukus, nes buvau labai įpykusi, galbūt, aš klydau. (...) Tačiau bausmės neveikia, ji nebijo nieko.“ **Globėja iš Lietuvos**

Daugelis globėjų išreiškė norą padėti savo globojamiems vaikams veiksmingiau susidoroti su savo jausmais. Tačiau, mes buvome įspėti, kad tokių priemonių kūrimas turėtų būti atliktas ypač atsargiai. Kai kurie globėjai mano, jog pasiūlius jiems vaikų auklėjimo pamokas ar paramą, būtų sugriautas jų, kaip tėvų, patirties pripažinimas.

„Aš jau užauginau 3 suaugusius vyrus. Man nereikia, kad kvailoje klasėje koks išsišokėlis elgtųsi su manimi globėjiškai ir nurodinėtų man, kaip auginti vaiką!“
Globėja iš Jungtinės Karalystės

IŠVADOS

Padaryti viso projekto rekomendacijų išvadas yra tikrai sunku. Ką projekto metu nustatė kiekvienas partneris, tai kad egzistuoja akivaizdūs poreikiai, kuriuos mes bandysime patenkinti per ateinančius dvejus projekto metus, įrodymai.

Kai kurie šiame dokumente nustatyti poreikiai negali būti patenkinti šio projekto metu; teisinės ir finansinės kliūtys, su kuriomis susiduria globėjai ir jų globojami vaikai, kelia didžiulį susirūpinimą globėjams ir turėtų būti sprendžiamos politikos formuotojų ir įstatymų leidėjų visoje Europos Sąjungoje.

Projekte dalyvavę globėjai išreiškė didžiulį informacijos poreikį. Jie įvairiais būdais teigė, jog pageidautų gauti:

- Vadovą apie procesą, kaip tapti globėju;
- Įstatymų vadovą;
- Informacijos apie narkotikus ir alkoholį;
- Informacijos apie tai, kaip jų globojamiems jaunuoliams padėti veiksmingiau suvaldyti savo elgesį.

Globėjai taip pat aiškiai nurodė, jog būtų naudingas bendravimas su kitais, kurie yra tokioje pat situacijoje. Galimybė išgirsti kitų istorijas ir galimybė gauti automatišką grupės užuojautą yra labai stiprus troškimas, ir tai turėtų teigiamos įtakos globėjams.

Globėjai taip pat pageidautų, kad socialinės tarnybos atidžiau reaguotų į jų ir jų globojamų vaikų poreikius. Jie supranta, kad šie teikia valstybei paslaugas, kurios, tikėtina, yra pigesnės nei tos, kurias teikia kitos globos institucijos. Tačiau giminaičių globėjai nemano, kad tai turėtų reikšti, jog jie gali gauti antrarūšes specialistų paslaugas.

- Association Mentor Lietuva
- De Sleutel
- Holt Romania
- La Regione Abruzzo
- Mentor Sverige
- Mentor UK
- University of Navarra

Mentor

Narkotikų vartojimo prevencijos labdaros organizacija

Association Mentor Lietuva
Gedimino pr.12
LT-01103 Vilnius
Lithuania

T: +370 5 268 2505

E: jurgita@mentorlietuva.org